

Minúcies, descendent mig-savi de MĪNŪȚA 'partícula', també cast. *minucia* [1611], fr. *minutie*, en el qual el caràcter erudit és més clar encara, i fins evident; entre nosaltres sembla haver-se usat des de més antic per a menjars cuinats: *menucie cuzine* en un doc. de 1158 (Balari, *Orig.*, 572), cosa persistent en certes zones apartades: pall. («*menúcies*: carne picada para hacer embutidos», Pol, *Vall d'Aneu*, 21), eiv. *menusias* «menudos» (PzCabr.). Més culte el derivat *minució* [«exacte, massa difús», Lab. 1840]; *minuciositat* [no Lab. 1840-1900], però usual des de primers de segle almenys: («~ de detalls», Coromines (*Silèn*), 217.17).

Esmenuassar, derivat romànic de MINŪȚA, antic en francès (ant. *menuisier/mincier*, *amincier* etc.), oc. (*menuzar* «diminuer», *se menuzar* «se diviser», PDPF) i cast. *desmenuzar* [1495, però ant. *menuzar* des del S. XIII] i no recent, si bé menys desenvolupat entre nosaltres: «les pedres axí *esmenussades* que paria que hòmets ho haguessen fet», 1472, JnEsteve (*LiEleg*, k-4-e); «SUZIEDATS --- que-s fa de fregar una cosa ab altra: colluvies; *desmenuzar* una cosa ab altra: affiare; netejar alguna cosa de la suziedat ---», OPou (*ThPu.*, 232); «gemmes que *esmenucen* totes les rompents» en el mall. JMCerdà Muntaner (*IdOr* vi, 36).

Probable que *esmenuzar*, encreuant-se amb *picar*,²⁵ hagi donat Benasc *esmenucar* «desmenuzar» («*esmenuca* ixa carne ta fê mondonguilles», Ferraz, 56). També podríem imaginar que *MINUTIARE hagués donat *esmenuar amb -Ū- > zero, en alguns llocs, i que d'aquest sortís tant la forma benasquesa (aquí tanmateix amb aquella contaminació) i un *esmenugar* que sembla ser més o menys usat almenys en zones val. (on la -g- s'explica tota sola per la vacil·lació entre *nuar* i *nugar*), però és ben dubtós, car EnrValor (que havia escrit «*rallar*: *esmenugar* pa en el rallador» c. 1950) ho va esborrar no sé per què (i potser perquè sigui pron. alacantina sense -d- d'un deriv. *esmenudar amb -d- > zero?); cal deixar, doncs, tot això com a incert i poc versemblant.

Del fr. ant. *mincier*, variant de *menuisier*, *MINUTIARE (supra) es va derivar un adj. *mince* 'prim', 'migrat', del qual és manllevat el cat. *minso*, *minsa*, 'petitò, migrat' (REW 5598, Bloch s. v., cf. Schuchardt, *Roman. Etym.* i, 31), si bé en català degué sofrir alguna influència de *manso* 'mans'. N'hi ha un primer testimoni espars en un dels *eiximplis* del Recull p. p. Ag., de c. 1400: «un monge --- l'Emperador --- venc-lo visitar --- e con hagueren menjat, dix --- — Jo són l'Emperador Teudosi: beneys sòts vosaltres qui vivits vida segura --- car jo, encara que tenc emperi, *minse* són e vell, e no pusc menjar sens treball e afayn» (II, 230). Però no en tornem a tenir notícia fins al DAG,⁴ que defineix *minço* com a «prim, escanyolit», i en citar el passatge del seu Recull, com a «prim, feble»; en fi, n'hi ha alguns exs. tardans en escrRenaix., MGenís i RCasellas, de 1906 («de les poques fonts que encara rajaven n'eixien tan *minso*s rajolins ---»).

En cat. sembla haver sofert una influència més o menys gran de *manso*, cosa que es veu sobretot pel sentit que té en parlars del Migjorn: tort. *minso* «hipòcri-

ta, fals» (MNoé, BDC III, 102; també usat per Vergés Paulí, *Espurnes* v, 27), i amb matís encara més clarament aff al de *manso*, s'usa en els parlars de tots dos costats del límit amb el cast. de Múrcia-Oriola, on GaSoriano defineix *minso* «apacible, manso, timorato; místico, hipòcrita, gazmoño» (p. 84); aquests són, en efecte, els matisos en què apareix en les *Canyissas*: «Sa mare seria una coca en oli. —Potre! diu que coca...! Un gos de presa. —Cha! pos a mi me parexia mol *minsa*. —*Minsa?* A sa filla li emboscava uns pessics que li alsaven bambolla» (p. 77), i parlant de dones que es passen la nit ballant i tirant-se damunt del ballador, però que ja són a la missa d'alba, pondera que en sortir-ne ja les «veus agranant la porta del carré y espoltint els estorins, tan *minsetes*: són mol valentes!» (p. 18). O sigui persones que amb falsos aires de flaqueza tenen una força i malícia inesperades. GaSoriano aclareix que es diu «alguna vez, de los animales» i el DAG. ens recorda que, en efecte, es crida els gats amb l'afalac «*minsu*, *minsu*...» (ell ho sent «a Muntanya», però igual es diu a la terra baixa del Princ.): el gat és, en efecte, del natural que donen a entendre el murcià i el nostre monoverf: mostres clares, tot això, de la contaminació de *manso*.

Del fr. vingué també un verb, manllevat del verb *mtncier*, d'on *minçar* «furtar» registrat pel *Torcimany* amb aquesta glossa i en les diferents formes verbals (*pinça*, *minça*, *mincé*, *minci*, 66, 7 etc.; cf. *minça* com a rima amb *pinça* i *esquinça* en JMarc 149, sense explicació). Imperfecta la semàntica de l'article d'AlcM i pitjor l'etimologia (*miser*, cultisme recent i pronunciat amb -z-, res hi té a veure). *Minsa* 'cadascuna carta inferior de cada un dels colls del joc de cartes', val. (MGadea, *Dicc.*).

Minvar [S. XIII], del ll. vg. tardà MĪNŪĀRE 'diminuir, rebaijar', modificació del ll. clàssic MĪNŪĒRE (derivat de MINUS), i conservat en les tres llengües romàniques de la Península: port. *minguar*, cast. *menugar* (it. ant. *menovare* rar); en llatí MINUARE figura en gloses transmeses per mss. dels Ss. VIII-X de glossaris de data anterior (CGL IV, 251.16, 338.50; v, 2496.21, cf. Heraeus, ALLG x, 513), però també en Gregori de Tours (S. VI, Bonnet, *Le Lat. de Gr. de T.*, 433), en el penitencial riojà de San Millàn⁵ etc. Solen explicar-lo per influència dels sinònims *minorare* i *minutare*, però tenint en compte que en llengua d'oc només es troba el substantiu *minga*, *mingoe*, 'minva' (en textos gascons medievals), més aviat cal creure que allò que es creà primer fou el substantiu *MĪNŪĀ, postverbal de MINUERE, i que d'aqueix es derivà després el verb MINUARE.

«D'aquells jueus e serrains qui estan en les terres dels crestians, vuyll --- que sien alguns assignats a --- entendre les Scriptures, e --- que hom los faça francs --- e aquells poran convertir los altres --- — Con l'apostoli ac dites estes paraules, lo camarlenc dix que si l'apostoli fahia aquel stabliment, que los jueus e serrains --- fugiria en altres terres, e *minvar-se-n'* hia la renda de santa Sgleya», Llull: en el qual el trobem, doncs, com a refl. i com a tr. («crexia la amor --- si